

דגשים בהעסקת עובדים במשק בית

מאת: רו"ח אורנה צח (גלרט), חיים חיטמן ורו"ח (משפטן) ישי כהן

הם שוהים באופן לא חוקי בישראל, אלא מיום צאתם את הארץ.

בעקבות הפרסום בעיתונות בדבר העסקת עובדים זרים במשק הבית, עולה שוב לסדר היום סוגיית העסקת עובדים במשק בית בכלל ועובדים זרים בפרט.

מקום ביצוע העבודה

יש להבחין בין עבודה שמתבצעת בביתו של המעסיק לבין עבודה שמתבצעת בביתו של העובד (כגון טיפול בילדים).

בדרך כלל כאשר הטיפול בילדים מתבצע בביתו של העובד לא מתקיימים יחסי עובד-מעביד, והעובד נחשב למי שמנהל עסק עצמאי משלו. במקרה זה על המבוטח לבחון את מעמדו במוסד לביטוח לאומי טרם תחילת העבודה, ואם צריך לפתוח תיק "עובד עצמאי".

רקע

עובד במשק בית מוגדר במוסד לביטוח לאומי כמי שמועסק בעבודות שוטפות ורגילות במסגרת ביתו הפרטי של המעסיק, כגון עבודות ניקיון בבית או בבניין המשותף, טיפול בילדים, בקשישים, בסיעודיים ועוד. מעמדו של עובד במשק בית הוא כעובד שכיר. הוא מבוטח בכל ענפי הביטוח החלים על עובד שכיר, ולכן חובת תשלום דמי הביטוח מוטלת על המעסיק.

פסק הדין פרפרה - המוסד לביטוח לאומי (ב"ל 11-08-41382-)

ביום 9.5.2012 קבע בית הדין האזורי לעבודה כי בין גברת פרפרה (להלן: "המבוטחת") לבין בתה (מאיה) לא התקיימו יחסי "עובד-מעביד", אף על פי שבפועל טיפלה המבוטחת בנכדיה בביתה שלה ואף שולם לה תשלום בעד עבודתה. במקרה דנן טיפלה המבוטחת בנכדיה בסמוך להגשת תביעה לקצבת זקנה.

מי שמעסיק עובדים זרים חייב לדווח עליהם ולשלם בעדם. עובדים אלה מבוטחים לענפי הביטוח האלו: נפגעי עבודה, זכויות עובדים בפשיטות רגל ואימהות (למעט גמלה לשמירת היריון).

נקבע בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995 (להלן: "החוק") כי החל מיום 1.3.2003 לא ישולמו גמלאות כסף לעובדים השוהים בארץ שלא כדין בעד התקופה שבה

הוראות הצו, המגדיר כ'עובד עצמאי' מי ש'מבצע עבודות בביתו על פי הזמנה כנגד תמורה', בכל תנאי העסקה ובלבד שהוא עובד אך ורק בביתו... תנאי זה המתקיים בענייננו מחדד את המסקנה כי התובעת אינה עובדת של מאיה אלא לכל היותר עובדת עצמאית."

המלצתנו אפוא היא כי בכל עבודה בטיפול בילדים בביתו של המטפל, מוצע לפנות למוסד לביטוח לאומי טרם תחילת העבודה כדי שיקבע את מעמדו של המבוטח בהתאם.

- הטיפול בנכדיה כאמור נעשה בבית המבוטחת תמורת תשלום, אשר לדעת בית הדין לא היה ריאלי (1,200 ש"ח לחודש, ובהמשך 1,500 ש"ח לחודש, שהם כ-12 ש"ח לשעה בממוצע).
- עם זאת, בית הדין מאזכר את צו הביטוח הלאומי (סיווג מבוטחים וקביעת מעבידים), התשל"ב-1972, שלפיו מבוטח המבצע עבודות בביתו על פי הזמנה כנגד תמורה נחשב לעובד עצמאי, כפוף למבחני הגדרת עובד עצמאי בחוק.
- בין השאר מציין בית הדין בדברי הסיכום כלהלן: "לכך יש לצרף גם את